

DOPALACZE

CZYM SĄ DOPALACZE?

Dopalacze – stosowana w Polsce, potoczna nazwa różnego rodzaju produktów zawierających substancje psychoaktywne, które nie znajdują się na liście środków kontrolowanych przez ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii. Spożycie ich ma na celu wywołanie w organizmie jak najwierniejszego efektu narkotycznego substancji zdelegalizowanych.

Przyczyny popularności „dopalaczy”

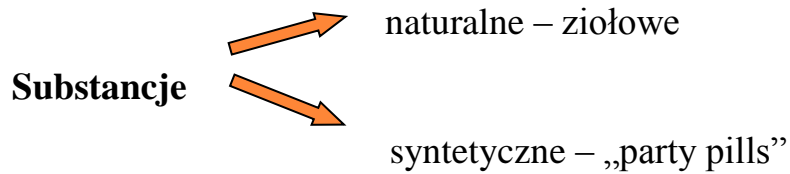
**Dopalacze są reklamowane czy nawet promowane,
jako bezpieczna (!) alternatywa dla narkotyków.**

Czy rzeczywiście?

Co tak naprawdę zawierają dopalacze?

Z czego się składają?

SUBSTANCJE ZAWARTE W DOPALACZACH

- Stymulanty
- Relaksanty
- Psychodeliki
- Halucynogeny

SKŁADNIKI NATURALNE

MIESZANKI ZIOŁOWE

Występują jako susz roślinny często w postaci skrętów. Działają podobnie jak konopia indyjska - lekko psychodelicznie.

Do działań niepożądanych zaliczamy:

- silne bóle głowy
- bóle w okolicy klatki piersiowej
- problemy z oddychaniem
- zmęczenie psychiczne i fizyczne
- stany lękowe
- problemy z koncentracją

ZAGROŻENIA

- Za efekt narkotyczny odpowiadają nie przebadane w większości syntetyczne kanabinoidy, które w odróżnieniu od THC można przedawkować.
- Niektóre mieszanki ziołowe mają w swoim składzie nawet do 10 różnych roślin zawierających różne składniki psychoaktywne (alkaloidy).

- Paląc mieszankę ziołową wprowadzamy do organizmu wiele różnych substancji oraz bliżej nieokreślone produkty spalania. Jednoczesne oddziaływanie na organizm i na umysł substancji o różnym lub wręcz przeciwnym działaniu może być niebezpieczne i nieprzewidywalne w skutkach.
- Mieszanki ziołowe można łatwo przedawkować.
- Skład mieszanek ziołowych jest różny w każdym produkcie.
- Producenci mieszanek ziołowych starają się wzmocnić ich działanie nie biorąc pod uwagę bezpieczeństwa i szkodliwości ich zażywania.

LEGALNOŚĆ

Większość zidentyfikowanych syntetycznych kanabinoidów odpowiedzialnych za efekt narkotyczny w mieszankach jest objętych kontrolą w: Austrii, Niemczech, Danii, Estonii, Rumunii, Szwecji, Anglii, Irlandii, Luksemburgu, na Litwie, Łotwie, we Włoszech, Francji, USA. W Polsce na dzień dzisiejszy kontrolą objęty jest tylko JWH-018. Obecne prace legislacyjne zmierzają do umieszczenia na liście substancji kontrolowanych także, pozostałe zidentyfikowane syntetyczne kanabinoidy.

MIESZANKI ZIOŁOWE TYPU SPICE

Spice jest nazwą firmową dla mieszanin aromatycznych, psychoaktywnych ziół sprzedawanych w tzw. „smartshopach” w Europie, Kanadzie i w innych częściach świata od 2004 jako kadzidło, jak również przez Internet jako „ziołowa mieszanka do palenia”.

Chociaż producenci oficjalnie ostrzegają przed spożywaniem Spice przez ludzi, to zwykle są one palone, ze względu na ich działanie zbliżone do konopi indyjskich (*Canabis sativa* L) – co powodowane jest głównie przez dodatek syntetycznych alkaloidów kanabinoidowych (nienarkotycznych związków halucynogennych i psychotropowych).

SZAŁWIA WIESZCZA

Szałwia wieszcza (*Salvia divinorum*) – gatunek byliny z rodziny jasnotowatych. Jej główny składnik aktywny to salwinorina A - stanowiąca ok. 96% składników psychoaktywnych, zawarta głównie w liściach. Salwinorina A jest jedną z działających substancji psychoaktywnych, które występują w przyrodzie. Działa aż 400 razy silniej od meskaliny.

W leczeniu, podawana w małych dawkach może mieć działanie antydepresyjne, w przypadku większych dawek - zupełnie odwrotne. W przypadku zażywania jako dopalacz: bardzo silne działanie psychoaktywne i halucynogenne, prowadzące do zaburzeń równowagi, utrata kontaktu z rzeczywistością, realistyczne wizje, sny na jawie. Nie jest wykluczone, że podobnie jak inne halucynogeny (np. LSD) może indukować choroby psychiczne.

ZAGROŻENIE

Skutki niepożądane i zagrożenia: omamy, psychozy, urazy mechaniczne po upadkach wywołanych zaburzeniami równowagi; w skrajnych przypadkach, przy bardzo dużych dawkach - zaburzenia psychiczne, napady agresji czy akty samobójcze w wyniku wizji doznawanych po zażyciu substancji.

LEGALNOŚĆ

W Polsce od 8 maja 2009 roku na mocy nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii szalwia wieszcza została objęta kontrolą. W większości państw UE, a także w Australii czy Japonii również znajduje się pod kontrolą. Legalna jest w większości stanów USA.

FLY AGARIC

Jest to zazwyczaj muchomor czerwony, ale podobne działanie wykazuje również muchomor plamisty. Najczęściej występuje w postaci suszu kapelusza grzyba o różnym rozdrobnieniu.

EFEKTY DZIAŁANIA

Żucie świeżych lub wysuszonych owocników oraz wypijanie z nich wywarów wywołuje stan odurzenia, który początkowo przypomina stan upojenia alkoholowego. Następnie występują halucynacje wzrokowe i słuchowe. Czasem pojawia się również pobudzenie psychomotoryczne, które przechodzi w napady szału, charakteryzujące się nadmiernym rozdrażnieniem i wściekłością. Może występować nadmierna wrażliwość wszystkich zmysłów.

DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE

- osłabienie,
- zmęczenie,
- nadmierna potliwość,
- zaburzenia równowagi,
- szum w uszach,
- zaburzenia żołądkowo-jelitowe,
- przyspieszone tętno,
- podwyższona temperatura ciała,

- zaburzenia świadomości,
- zanik pamięci.

Nasilenie tych objawów zależy od przyjętej dawki. Zniesienie reakcji źrenic na światło przy silnym ich rozszerzeniu może doprowadzić do oślepienia.

ZAGROŻENIA

Wszystkie wymienione objawy należy uznać za objawy zatrucia substancjami czynnymi muchomora czyli muskaryną i muskardyną oraz związkami o działaniu przeciwnym - kwasem ibotenowym i muscymolem. Inny składnik - bufotenin odpowiedzialny jest za działanie halucynogenne grzyba. W ciężkich zatruciach mogą wystąpić skurcze, głęboka śpiączka z obniżeniem ciśnienia krwi i zaburzeniami oddechu.

KRATOM

Kratom to powszechna nazwa liściastego drzewa *Mitragyna Speciosa*. Mitragyna i jej hydroksylowe pochodne będące składnikami zawartymi w kratomie sprzedawane są w sklepach z dopalaczami. Preparat ten występuje w formie wysuszonych, sproszkowanych liści

lub brunatnego, sproszkowanego ekstraktu w postaci kapsułek, który ma 30 razy silniejsze działanie niż susz.

Kratom, uważany za łagodniejszą formę opium, wykazuje stymulujące i depresyjne działanie na ośrodkowy układ nerwowy.

DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE

- zaburzenia perystaltyki jelit
- wymioty
- osłabienie potencji seksualnej
- brązowienie skóry
- obniżenie sprawności psychomotorycznej

ZAGROŻENIA

Przy częstym stosowaniu mogą wystąpić konsekwencje równoważne z przyjmowaniem opium łącznie z uzależnieniem. Potęguje działanie innych środków psychoaktywnych. Obniża sprawność psychomotoryczną, co ma duże znaczenie przy kierowaniu pojazdem. Produkt ten można łatwo przedawkować.

LEGALNOŚĆ

Kratom jest objęty kontrolą w Polsce, Rumunii, Danii, na Litwie, Łotwie, Tajlandii i Australii.

POWÓJ HAWAJSKI (*Argyreia nervosa*)

Gatunek rośliny z rodziny powojowatych, pochodzi z południowej Azji.

Głównymi czynnikami aktywnymi w tej roślinie są pochodne kwasu lizergowego czyli LSA - amid kwasu D-lizergowego (występuje w nasionach). Syntetycznym odpowiednikiem LSA jest LSD. Działanie LSA jest 10-50 razy słabszy od LSD. W powoju hawajskim występują także inne alkaloidy.

EFEKTY DZIAŁANIA

Działanie jest nieprzewidywalne i poszczególne osoby mogą w bardzo odmienny sposób reagować na te same dawki powoju, a nawet dwie kolejne dawki przyjęte przez tę samą osobę mogą wywołać diametralnie różne objawy działania. W miarę nasilania się działania psychodelicznego pojawia się nadwrażliwość na światło. Silne halucynacje wzrokowe związane są głównie z odbiorem barw i zaburzeniami w postrzeganiu kontrastu, może też pojawić się doświadczenie osobliwej umiejętności widzenia przez skórę pod strukturę tkanek. Występują też halucynacje słuchowe, bezsenność, silna potrzeba masowania swoich mięśni. Efekty odurzające nasilają się po ok. 2 godzinach od zażycia nasion i trwają od 4 do 14 godzin. Istnieją doniesienia o wystąpieniu ostrych stanów psychotycznych, a nawet uporczywych myśli i działań samobójczych.

ZAGROŻENIA

Przedawkowanie powoduje nudności, wymioty, biegunki, skurcze i bóle brzucha oraz trudności z oddychaniem (alkaloidy cyjanogenne). Obecność ergometryny, silnie obkurczającej mięśnie macicy może być zagrożeniem dla ciąży. Częstym, aczkolwiek słabszym, negatywnym objawem działania składników czynnych powoju jest także uczucie swędzenia i mrowienia ciała.

LEGALNOŚĆ

Substancja jest nielegalna we Włoszech i w Austrii. W Polsce powój hawajski został objęty kontrolą, zgodnie z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, która weszła w życie 8 maja 2009 r.

CALEA ZACATECHICHI

Gatunek rośliny wieloletniej z rodziny astrowatych. Występuje w niektórych rejonach Meksyku oraz Ameryki Środkowej. Określana jest mianem *Dream Herb*, *liści bogów* lub *gorzką trawą*. Nie ma badań wskazujących jednoznacznie, która substancja czynna odpowiedzialna jest za działanie psychoaktywne rośliny.

DZIAŁANIE

Calea zacatechichi ma działanie zbliżone do marihuany, lekko euforyzujące oraz wpływa na nasilenie aktywności mózgu podczas snu. Może wywoływać różne reakcje alergiczne. Symptomy mogą obejmować ogólne osłabienie fizyczne, zawroty głowy, senność, mdłości, wymioty, wysypkę, puchnięcie, podrażnienie skóry.

LEGALNOŚĆ

Roślina ta nie jest kontrolowana w Europie. W Polsce *Calea zacatechichi* została objęta kontrolą zgodnie z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, która weszła w życie 8 maja 2009 r.

LION

Lion's Tail, Lion's Ear, Wild Dagga, Leonotis Leonurus

Roślina z rodzaju wargowatych, rośnie w Afryce Południowej i Wschodniej. Charakteryzuje się czerwonymi lub pomarańczowymi kwiatami. Znana jest w południowej Afryce jako „dzika daga”. Alkaloidem w tej substancji jest leonuryna.

Najczęściej występuje w postaci suszu lub ekstraktu z liści i/lub kwiatów. Pojawia się jako jeden ze składników mieszanek ziołowych.

DZIAŁANIE

Działanie psychoaktywne pojawia się podczas palenia liści, kwiatów czy ekstraktu. Działanie „wild dagga” podobne jest do działania konopi indyjskiej choć nieco słabsze.

Najczęściej odczuwa się euforię, stymulację oraz efekty empatogenne. Po większej dawce występuje senność.

ZAGROŻENIA

Lion posiada działanie uzależniające podobne do uzależnienia nikotynowego. Zaburza świadomość i percepcję, z tego powodu nie jest wskazane prowadzenie pojazdów ani obsługiwane maszyn po zażyciu tej rośliny. Po przyjęciu większych dawek mogą pojawić się nudności i wymioty, czasem także napięcie mięśni.

LEGALNOŚĆ

Roślina ta nie jest kontrolowana w Europie. W Polsce Lion zgodnie z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii od 8 maja 2009 roku został objęty kontrolą.

SUBSTANCJE SYNTETYCZNE

BENZYLOPIPERAZYNA (BZP)

Jest to substancja psychoaktywna o działaniu stymulującym, pochodna piperazyny. Mechanizm działania benzylopiperazyny jest porównywalny do amfetaminy. Po raz pierwszy BZP została zsyntetyzowana w 1944 roku w Wielkiej Brytanii jako potencjalny środek zwalczający pasożyty u zwierząt. Nie weszła jednak do użytku ze względu na słabe działanie i wywoływanie efektów ubocznych. Na europejskim rynku narkotykowym BZP po raz pierwszy pojawiła się w 1999 roku. Zagrożenie z jej strony – jako narkotyku rekreacyjnego – było niewielkie, aż do połowy 2004 roku. W okresie ostatnich dwóch lat nasiliła się agresywna reklama różnych „detalistów” (zwłaszcza w Internecie) wskazujących na BZP jako legalną alternatywę tabletek ekstazy. W reklamach tych często mówi się, że tabletki te są pochodzenia naturalnego lub ziołowego, co nie jest prawdą, gdyż BZP jest substancją syntetyczną. W chwili obecnej tabletki zawierające BZP i jej pochodne coraz częściej rozprowadzane są na nielegalnym rynku narkotykowym jako tabletki ekstazy.

DZIAŁANIE

Efekty działania BZP są bardzo podobne do amfetaminy i obejmują pobudzenie, euforię, zwiększenie koncentracji oraz ogólne uczucie przyjemności. Czas działania waha się zależnie od przyjętej dawki ale zwykle mieści się w granicach 6-10 godzin.

ZAGROŻENIA

BZP jest stymulantem centralnego układu nerwowego. Jako działanie uboczne wywołuje częstoskurcz serca oraz nadciśnienie. Do działań ubocznych zaliczamy również: poczucie niepokoju, wymioty, bóle głowy, kłopoty ze snem, palpacje serca, dezorientację, poczucie załamania, zmniejszenie źrenic, suchość w gardle oraz problemy z oddawaniem moczu. BZP wywołuje też uczucie kaca, które może trwać do 24 godzin.

LEGALNOŚĆ

W niektórych krajach obrót BZP jest zabroniony (stan Oklahoma w USA, Belgia, Dania, Niemcy, Estonia, Grecja, Litwa, Finlandia, Szwecja, Chorwacja) lub kontrolowany. W większości jednak prawo nie reguluje obrotu tymi substancjami i dostępne są w internetowych *smartshop-ach*, zwykle w połączeniu z TFMPP.

W Polsce na mocy ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii BZP jest nielegalne.

TFMPP

Substancja psychoaktywna o działaniu stymulującym, pochodna piperazyny. TFMPP używane jest zwykle jako legalny substytut amfetaminy. Najczęściej występuje z BZP w postaci kapsułek lub tabletek.

DZIAŁANIE

Większość źródeł podaje, że TFMPP nie powoduje przyjemnych dla użytkownika efektów psychoaktywnych. Efekt stymulacji OUN następuje po zażyciu łącznie TFMPP i BZP. Mechanizm działania jest zbliżony do LSD zmieszanego z metamfetaminą, choć o słabszym działaniu.

EFEKTY UBOCZNE

Podobnie jak znaczna większość substancji psychoaktywnych będących pochodnymi piperazyny, TFMPP (w połączeniu z BZP) powoduje wiele efektów ubocznych. Do najczęstszych należą: bezsenność, niepokój, mdłości i wymioty, bóle mięśni i głowy, drgawki, okresowa impotencja a rzadziej psychozy.

LEGALNOŚĆ

Substancja objęta jest kontrolą w Belgii, Danii, Grecji, Szwecji, Rumunii, na Łotwie i w Nowej Zelandii.

JWH-018

Syntetyczny kannabinoid. Agonista (pełny) receptorów kanabinoidowych CB1, CB2. Wykazuje działanie podobne do THC, ale krócej trwające.

DZIAŁANIE

JWH-018 może powodować uzależnienie psychiczne oraz indukcję chorób psychicznych. Analogicznie do THC przedawkowanie ze skutkiem śmiertelnym jest niemożliwe. Brak jest na razie danych na temat skutków krótkotrwałego lub długotrwałego zażywania w tym uzależnienia, toksyczności i interakcji z innymi substancjami.

LEGALNOŚĆ

JWH-018 w Polsce jest objęty kontrolą prawną. Substancja ta jest objęta kontrolą prawną również we Francji, czasowo w Niemczech i Austrii.

MEFEDRON

Mefedron — organiczny związek chemiczny, pochodna katynonu. Stosowany jako stymulant. Dostępny handlowo w postaci kryształków, proszku, tabletek lub kapsułek.

W Polsce mefedron reklamowany jest jako „sole do kąpieli”. Sprzedawany jest jako substancja imitująca amfetaminę lub kokainę. Bywa także sprzedawana jako legalna alternatywna do tabletek ekstazy.

Mefedron jest czwartym najczęściej używanym w UE narkotykiem (po konopiach indyjskich, ecstazy i kokainie). Najczęściej sprzedawany jest w proszku albo w tabletkach. Badania potwierdziły, że jest to niebezpieczna substancja psychoaktywna, pobudzająca, która prowadzi do uzależnień i nie ma żadnej wartości terapeutycznej.

EFEKTY DZIAŁANIA

- pobudzenie
- euforia
- otwartość

- podniecenie
- goniwa myśli
- rozszerzenie źrenic
- rumieńce na twarzy
- drzenie rąk
- gęsia skórka
- pocenie
- zmiany temperatury ciała
- podwyższenie ciśnienia tętniczego krwi i zaburzenia rytmu serca
- silne pragnienie przyjęcia kolejnej dawki
- zaburzenia pamięci krótkoterminowej
- szczękościsk
- ból przy aplikacji donosowej
- realistyczne sny

ZAGROŻENIA

Mefedron powoduje tachykardię, oczopląs, zaburzenia pamięci, wymioty, halucynacje, paranoje, pobudzenie i nadpobudliwość. "Zejsciu" po zażyciu mefedronu towarzyszy fatalne samopoczucie, uczucie pustki, bezradności, a także bezsenność, szybkie bicie serca czy drgawki. Ponadto, substancja ma najprawdopodobniej silne działanie uzależniające. Zanotowano kilka przypadków zgonów spowodowanych spożyciem mefedronu w połączeniu z alkoholem.

LEGALNOŚĆ

Dotychczas mefedron był zakazany w 15 krajach UE, w tym w Polsce, ale wciąż dostępny legalnie w 12 pozostałych krajach UE. Wprowadzenie unijnego zakazu oznacza, że za produkcję, przemysł i sprzedaż mefedronu będą groziły kary w całej UE.

Uzależnienie w kontekście dopalaczy

UZALEŻNIENIE (zależność)

Najważniejszymi kryteriami charakteryzującymi uzależnienie jest występowanie zjawisk:

TOLERANCJI oraz ODSTAWIENIA
(withdrawal syndrome) (abstinence syndrome)

Uzależnienie dzielimy na:

- uzależnienie fizyczne
- uzależnienie psychiczne

ZALEŻNOŚĆ FIZYCZNA

Zależność FIZYCZNA - zjawisko, będące konsekwencją uprzedniego długotrwałego narażenia na działanie substancji, których obecność jest konieczna do „normalnego” funkcjonowania ustroju.

Długotrwałe zażywanie związków psychoaktywnych (w tym leków) może prowadzić do powstania TOLERANCJI, stanu zmniejszonej odpowiedzi na dany lek (substancje) w porównaniu do pierwotnej reakcji po zażyciu jednorazowym. Zjawisko to czasem jest także nazywane TOLERANCJĄ NABYTĄ, w przeciwieństwie tolerancji wrodzonej (związanej z predyspozycją genetyczną).

TOLERANCJA KRZYŻOWA - dwie substancje wykazują względem siebie tolerancję krzyżową jeśli rosnąca z czasem stosowania tolerancja na jedną z nich powoduje także wzrost tolerancji na drugą.

UZALEŻNIENIE PSYCHICZNE

Uzależnienie psychiczne jest często związane z przymusem stosowania substancji w celu zmniejszenia lub zapobiegania objawom lęku powstającego podczas zaprzestania stosowania danej substancji uzależniającej. Jednak wiele autorytetów naukowych podkreśla także inne aspekty tej zależności. Wg nich słowo nienasycone pragnienie jest objaśnieniem, które lepiej oddaje stany psychiczne związane z występowaniem zależności psychicznej, nie

zawsze związanej z występowaniem stanów lękowych, podczas zaprzestania stosowania danej substancji.

Główne powody sięgania po „dopalacze” przez nieletnich

- Silny wpływ, presja rówieśników
- Problemy osobiste, rodzinne czy też w nauce
- Próba zwrócenia na siebie uwagi
- Brak samoakceptacji
- Konflikty w domu lub w szkole
- Wykluczenie rówieśnicze
- Chęć poczucia się „dorosłym”
- Problemy natury emocjonalnej
- Zawód miłosny
- Poszukiwanie nienaturalnych wzmocnień

JAKIE ZACHOWANIE DZIECI POWINNO WZBUDZIĆ NASZĄ CZUJNOŚĆ?

- zmiany nastroju (od euforii po stan lęku i paniki),
- zachowania nieadekwatne do sytuacji,
- zaburzenia koordynacji ruchowej,
- niepokój psychoruchowy,
- przysypianie,
- powolne, bełkotliwe wypowiedzi lub słowotok,
- przekrwione lub szkliste oczy, zwężone lub bardzo rozszerzone źrenice (nie reagujące na światło) opadające powieki.

CO MÓWIĆ MŁODYM LUDZIOM NA TEMAT DOPALACZY?

- Mogą być szkodliwe dla zdrowia: fizycznego, psychicznego i rozwoju młodego organizmu.
- Mogą powodować zachowania przestępcze i konflikty z prawem (niektóre zawody wymagają niekaralności).
- Powodują zmiany w zachowaniu- „bez hamulców”.
- Obniżają koncentrację uwagi, zaburzają procesy pamięci i obniżają wydolność umysłową.
- Mogą powodować depresję i inne nieprzyjemne stany (np. lękowe).
- Wpływają na wygląd pogarszająco: pryszcze, matowe włosy, ziemista cera, wahania wagi.
- Negatywnie wpływają na rozwój seksualny.
- Powodują poczucie izolacji.
- Uzależniają.

PODSUMOWANIE

Dopalacze to zło w czystej postaci, z którym należy walczyć, przed którym należy chronić przede wszystkim dzieci i młodzież, aby dać im możliwość prawidłowego rozwoju i normalnego życia.

Najważniejszym narzędziem walki z dopalaczami jest edukacja nie tylko dzieci i młodzieży ale również rodziców i pedagogów szkolnych. Ważne jest aby uwrażliwić oraz uświadomić całe społeczeństwo jak wielkie zagrożenie niesie za sobą zażywanie „dopalaczy”.

Nawet jeśli dopalacze okażą się modą przejściową to jeżeli całkowicie znikną ze sprzedaży to najprawdopodobniej na ich miejsce pojawi się cała gama innych „spowalniacz” czy „przyspieszaczy”, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia publicznego. Dlatego potrzebne są kompleksowe zmiany wynikające nie tylko z represji prawnej ale także z represji opartej na wiedzy naukowej i ogólnospołecznym zrozumieniu zjawiska.